

NÁRODNÍ KONVENT

Priority předsednictví České republiky v Radě EU

Shrnutí a doporučení vyplývající z diskuze kulatého stolu
Národního konventu o EU konaného dne 18. září 2020

Doporučení vypracovali Zuzana Kasáková, Vladimír Bartovic, Vít Havelka

Úvod do problematiky

Česká republika se ve druhé polovině roku 2022 již podruhé ujme předsednictví v Radě EU. Na půl roku se tak stane klíčovým aktérem politického života nejenom v rámci Evropské unie, ale i ve vztahu ke třetím stranám. Úkolem předsednictví je připravovat agendu jednání Rady na všech úrovních, se sekretariátem Rady administrativně zajišťovat její činnost či zastupovat Radu při jednáních s ostatními institucemi EU.

Každá předsednická země si zároveň stanovuje své priority, na jejichž naplnění se během výkonu své funkce zaměřuje. Tyto priority reflektují nejenom zájmy daného státu ve vztahu k Evropské unii, ale také cíle a harmonogram aktivit stanovené na úrovni EU, a v neposlední řadě rovněž priority předchozích předsednictví. Za účelem efektivního naplňování cílů a priorit je pro každou předsednickou zemi důležitá spolupráce v rámci tria, jejíž základ je položen v osmnáctiměsíčním programu pro výkon předsednictví.

Česká republika se na svou roli předsednické země připravuje od června 2018. Ústřední koordinační roli zastává Úřad vlády ČR, kde bylo za tímto účelem vytvořeno speciální Oddělení pro přípravu předsednictví České republiky v Radě EU v rámci Sekce pro evropské záležitosti. Úřad vlády také spolupracuje s jednotlivými rezorty, Stálým zastoupením ČR při EU a dalšími aktéry. Zároveň je do příprav agendy předsednictví zapojena i veřejnost. Otevřený a transparentní přístup se zapojením co nejširšího spektra aktérů se odrazil v přípravě dokumentu Východiska k prioritám předsednictví ČR v Radě EU. Dokument, jenž obsahuje prioritní zastřešující témata pro české předsednictví, byl schvalován nejenom na úrovni státní správy, ale stal se i předmětem veřejné konzultace. K otázce obsahového zaměření se tak mohla vyjádřit odborná i laická veřejnost.

Předsednické trio vytvoří Česká republika společně s Francií a Švédskem. Jedná se o země, se kterými spolupracovala i během svého prvního předsednictví v Radě EU v roce 2009. Z hlediska přístupu k evropské integraci je zřejmé, že Česká republika má blíže spíše ke Švédsku než Francii, byť záleží na konkrétní oblasti či agendě. Lze očekávat, že jednání o společném osmnáctiměsíčním programu předsednického tria tak, aby jednotlivé priority a témata na sebe navazovaly, nebudou jednoduchá.

Předsednictví a jeho priority představují rovněž vhodnou příležitost, jak prezentovat vztah České republiky k EU vůči české veřejnosti. Z dlouhodobých průzkumů vyplývá, že česká populace se o dění v Evropské unii příliš nezajímá a její povědomí o fungování EU není příliš vysoké. Vhodné nastavení komunikace priorit proto může pomoci tento stav změnit.

Rámec kulatého stolu

Národní konvent se v pátek 18. září 2020 zabýval otázkou nastavení priorit českého předsednictví v Radě EU, které proběhne ve druhé polovině roku 2022. Debaty se zúčastnili zástupci státní správy, institucí EU, neziskových organizací, sociálních partnerů a akademické sféry. Kulatý stůl organizoval Úřad vlády ČR ve spolupráci s Institutem pro evropskou politiku EUROPEUM.

Diskuze se soustředila na čtyři základní otázky:

1) V jakém kontextu bude mít Česká republika předsednictví?

Tato otázka se zaměřuje na identifikaci témat, která mají potenciál dominovat evropské agendě v době českého předsednictví. Jaká témata se dají předvídat na základě současných plánů evropských institucí (předsednictví bude přibližně v polovině jejich funkčního období), plánovaných summitů atd.?

2) Na jaké priority by se měla Česká republika zaměřit?

Česká republika musí stanovit základní priority svého předsednictví. Jaké by měly být prioritní oblasti, na které by se ČR měla zaměřit? Měla by se ČR zaměřit na svá tradiční témata (vnitřní trh, rozšiřování atd.) nebo být v rozsahu témat ambicióznější? Měla by ČR navázat na priority prvního předsednictví z roku 2009?

3) Jak by měla Česká republika spolupracovat v rámci předsednického tria s Francií a Švédskem?

Prioritní témata budou do jisté míry definována v širším kontextu předsednického tria, tedy v úzké spolupráci s Francií a Švédskem – a v návaznosti na činnost předchozího tria (které začalo úřadovat již v druhé polovině roku 2020). Jaké by měly být priority pro trio FR-CZ-SE? Jak zajistit, aby priority tria byly v souladu s českými zájmy? Jaká jsou potenciální společná témata?

4) Jak by měla Česká republika spolupracovat s dalšími institucemi v prosazování svých priorit?

Jakkoli se předsednictví vztahuje k Radě EU, jeho součástí je též spolupráce s dalšími institucemi zapojenými do legislativního procesu. Jak by měla ČR spolupracovat s dalšími institucemi EU na prosazování prioritních témat? Měla by se ČR zaměřit i na nestátní aktéry? V čem mohou být tyto spolupráce přínosné?

Podkladem pro debatu v rámci kulatého stolu byl diskuzní materiál týkající se nastavení priorit českého předsednictví v Radě EU, který vypracoval tým autorů Institutu pro evropskou politiku EUROPEUM ve složení Vladimír Bartovic, Vít Havelka a Zuzana Kasáková, a tři diskuzní stanoviska. První stanovisko vypracoval Nikola Hořejš ze STEMu, druhé Jarolím Antal z VŠE v Praze a třetí stanovisko prezentovala za Úřad vlády ČR Kateřina Šustrová.

Setkání Národního konventu zahájila Státní tajemnice pro evropské záležitosti **Milena Hrdinková**. Ve svém úvodním příspěvku zdůraznila intenzitu příprav České republiky na předsednickou roli v Radě EU. Přípravy probíhají po dvou základních liniích – obsahové

a logistické. Z hlediska obsahového byl připraven materiál Východiska k prioritám předsednictví ČR v Radě EU, ke kterému se měli možnost vyjádřit nejenom zainteresovaní aktéři, ale také široká veřejnost. Akcentovala rovněž, že v současné fázi příprav se nejedná o výčet témat, nýbrž o metodu, jakým způsobem priority stanovit. Česká republika je ovlivněna tím, co se projednává v rámci Evropské rady či jaký je pracovní plán Evropské komise, která je nositelem legislativní iniciativy. Významným elementem je také spolupráce s předsednictvími Francie a Švédska v rámci tria a reflexe jejich priorit. Své vystoupení uzavřela konstatováním, že Úřad vlády se snaží být maximálně otevřený a transparentní a že diskutovaná témata budou podrobována další reflexi v příštím roce s ohledem na vývoj v Evropské unii.

Jako druhý vystoupil **Vít Havelka**, který ve svém příspěvku představil strukturu plánované debaty a hlavní body podkladového materiálu. Zdůraznil, že české předsednictví se odehrává v polovině institucionálního cyklu EU, kdy legislativní rámec bude již dán a nebude příliš prostor pro nové iniciativy. Česká republika bude muset také reflektovat priority určené ve Strategické agendě EU, jejichž plnění bylo stanoveno do roku 2024. Dále uvedl, že je důležité prioritám českého předsednictví zajistit konsenzus na politické úrovni, aby nedošlo k příliš velkým změnám po volbách do Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR, které proběhnou na podzim 2021. Z hlediska samotných priorit akcentoval nutnost brát v potaz české národní zájmy, sektorové priority a reflektovat priority prvního českého předsednictví z roku 2009 – ekonomika, energetika, Evropa ve světě. Zkušenost z prvního předsednictví vyzdvihl rovněž v kontextu spolupráce s Francií a Švédskem, kdy Francie nebyla příliš ochotna předat vůdčí roli v EU. Na závěr zdůraznil význam spolupráce s českými europoslanci a českými občany působícími v institucích EU.

Následně stanovisko prezentoval **Nikola Hořejš**. Představil priority předsednictví z hlediska české veřejnosti. Zdůraznil, že obecné povědomí o EU je poměrně nízké. Lidé hodnotí EU jako celek, přičemž většina české populace se o EU nezajímá. Spíše se zajímají ti, kteří jsou proevropsky zaměřeni. Priority české veřejnosti lze rozdělit do tří klastrů – ochrana kvality života před negativními vlivy z vnějšku (netoxický vzduch, voda, kvalita potravin), záruka vnější bezpečnosti a ekonomický růst. Lidé si uvědomují propojenost růstu EU s růstem ČR. Investovali by do dopravy, životního prostředí, oživení ekonomiky, snižování nezaměstnanosti. Po ekonomické krizi se hlavním tématem stalo zachování pracovních míst. Česká veřejnost je spíše nakloněna ekonomické spolupráci v EU, nejednotný názor lze zaznamenat v otázkách digitalizace a modernizace průmyslu. Obecně je podporováno životní prostředí, ale velký strach panuje z konkrétních řešení, z neexistence konkrétního plánu. Pokud jde o vztah s Ruskem a Čínou, česká veřejnost se těchto zemí nebojí, nechápe je jako vážnou hrozbu. Není to prioritou, které by se mělo české předsednictví věnovat.

Jarolím Antal ve svém příspěvku zdůraznil vliv současné pandemie Covid-19 na české předsednictví, a to jak z ekonomického, tak společenského hlediska. Hledání vhodných témat musí vycházet z dlouhodobých zájmů České republiky v EU, které budou národními a zároveň v překryvu se zájmy evropskými. Jedná se např. o vnitřní trh či témata, která se vztahují k západnímu Balkánu. Dále musí také navazovat na dlouhodobější agendu Evropské komise tak, aby v daném období bylo propojeno úsilí předsedající země s konkrétní legislativou. Na závěr vyzdvihl důležitost spolupráce s institucemi EU a dalšími aktéry na domácí úrovni i komunikaci priorit směrem k české veřejnosti.

Sérii úvodních příspěvků uzavřela **Kateřina Šustrová**, která shrnula dosavadní stav příprav předsednictví a časový harmonogram schvalování programových dokumentů. Dokument Východiska k předsednictví se připravoval od minulého podzimu, aby se zapojila co nejširší veřejnost, jak odborná, tak laická. V rámci příprav programu tria zdůraznila spolupráci

s kolegy z Francie a Švédska na pracovní úrovni. Dále uvedla, že bylo zahájeno mapování sektorových agend, které se budou během českého předsednictví projednávat. Jejich přehled by měl být k dispozici na počátku roku 2021. Program českého předsednictví se bude postupně tvořit a vyvíjet podle vývoje na evropské úrovni. Ucelený pracovní program bude představen těsně před začátkem předsednictví. Zdůraznila, že nelze předvídat úplně vše a je nutné být flexibilní. Závěrem uvedla, že obsah i program je třeba co nejlépe komunikovat směrem k občanům, a i nadále zůstat transparentní a otevření.

V následné **diskuzi** vystoupili odborníci ze státní správy, akademického sektoru i představitelé sociálních partnerů, jmenovitě Irah Kučerová (Univerzita Karlova), Tomáš Juhás (Ministerstvo průmyslu a obchodu ČR), Ivo Kaplan (Evropský institut Renaissance), Vladimíra Drbalová (Svaz průmyslu a dopravy ČR), Vít Havelka (Institut pro evropskou politiku EUROPEUM), Zuzana Stuchlíková (Ministerstvo průmyslu a obchodu ČR), Nikola Hořejš (STEM), Irena Moozová (Evropská komise), Petr Mooz (Evropská komise), Radek Machů (Ministerstvo zahraničních věcí ČR), Petr Karola (Evropský parlament), Kateřina Bařhová (Ministerstvo zdravotnictví ČR), Pavel Fára (Svaz průmyslu a dopravy ČR) a Milena Hrdinková (Úřad vlády ČR).

Vystupující ve svých příspěvcích zdůraznili otázku návaznosti priorit, které Česká republika prosazovala během svého prvního předsednictví v roce 2009, důležitost priorit Evropské komise, nutnost reflektovat zděděné oblasti po předchozích předsednictvích a priority zemí v rámci tria. Debatovány tak byly otázky vnitřního trhu, digitálního trhu, energetické bezpečnosti, zelené transformace včetně uhlíkové daně, průmyslové politiky, veřejného zdraví či sociální oblasti.

Zároveň byla diskutována problematika spolupráce s českými poslanci v Evropském parlamentu, institucemi EU a s českými občany, kteří v unijních institucích pracují. Pozornost byla věnována i otázce využití předsednictví jako vhodné příležitosti ke komunikaci českých priorit v EU a Evropské unie jako takové směrem k české veřejnosti.

Navrhovaná doporučení

Stanovení priorit pro české předsednictví představuje důležitý aspekt příprav a výkonu této role. Z tohoto důvodu bylo akcentováno, aby bylo pro ně dosaženo co nejširší politické podpory. Tím by se zachovala **kontinuita příprav** i po volbách do Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR, které proběhnou na podzim 2021, a zabránilo se zásadním změnám ve formulaci prioritních témat.

Dále panovala shoda na významu **kontextu předsednictví**. Česká republika bude ovlivněna pracovním plánem Evropské komise a agendou Evropské rady. Zároveň nelze opomíjet vliv pandemie Covid-19, která způsobila zpoždění schvalování legislativních aktů v EU a v podstatě zastavila zahájení plánovaných iniciativ – např. Konferenci o budoucnosti Evropy. Proto by měla Česká republika pozorně sledovat agendu jí předcházejících předsednictví, priority zemí tria a zaměřit se na otázky, které budou dokončovány během českého předsednictví. Z tohoto hlediska byla jako klíčová rovněž zdůrazněna spolupráce s českými poslanci Evropského parlamentu, Evropskou komisí a dalšími unijními institucemi a českými občany v těchto institucích pracujících.

Pokud jde o samotné priority, diskutováno bylo zaměření priorit prvního českého předsednictví. Panovala shoda, že Česká republika by měla **formulovat podobný počet hlavních priorit jako v roce 2009**. V této souvislosti byl představen i návrh na vytvoření pracovních týmů k jednotlivým tématům.

Z hlediska konkrétních tematických oblastí byla diskutována otázka **vnitřního trhu**. Přestože se v této oblasti neočekává žádná průlomová legislativa, existují otázky, které jsou s vnitřním trhem spojeny a jako takové by mohly být během českého předsednictví akcentovány. Jedná se např. o dodržování pravidel v oblasti služeb. Dále byla diskutována otázka **energetické bezpečnosti a zelená transformace ekonomiky**, přičemž velká pozornost byla věnována problematice tzv. uhlíkové daně (carbon border adjustment). Ta je uvedena jako jeden z nových vlastních zdrojů EU, představuje velice citlivé téma pro energeticky náročné obory. Debatován byl i evropský pilíř sociálních práv, průmyslová politika, digitalizace i otázka veřejného zdraví. Dále bylo zdůrazněno, aby Česká republika nebyla pouze reaktivní, ale **aktivně přišla s vlastními novými tématy**.

Shoda mezi účastníky Konventu panovala také na důležitosti **komunikace českých priorit** pro předsednictví směrem k české veřejnosti. Vhodné by bylo formulovat prioritní témata tak, aby byla srozumitelná a snadno zapamatovatelná. Témata by měla být využita k lepšímu pochopení fungování Evropské unie, jejího významu pro české občany a role České republiky v ní.

Z výše uvedené diskuze vyplynula následující doporučení:

Doporučení Národního konventu o EU:

- 1.** Česká republika by měla usilovat o **dosažení co nejširší politické podpory prioritám českého předsednictví** s cílem zachovat kontinuitu příprav po volbách do Poslanecké sněmovny, které proběhnou na podzim 2021.
- 2.** Česká republika by měla v rámci příprav na předsednictví navázat co nejintenzivnější **kontakty s ostatními zeměmi tria** a zároveň udržovat neformální kontakty s předchozími předsednictvími.
- 3.** Česká republika by do příprav předsednictví měla zapojit i zvolené **poslance Evropského parlamentu a české občany působící v institucích EU**.
- 4.** Česká republika by se měla zaměřit na problematiku **vnitřního trhu a zelené obnovy ekonomiky EU** včetně transformace energetiky.
- 5.** Česká republika by měla **komunikovat priority předsednictví** českým občanům za účelem zdůraznění přínosu členství v EU pro Českou republiku.

Tento text není prostým zápisem jednotlivých příspěvků, které byly v diskusi předneseny. Neobsahuje tedy vše, co bylo v diskusi řečeno a nevyjadřuje názor všech účastníků na všechna diskutovaná témata. Jedná se o shrnutí nejdůležitějších bodů a formulaci doporučení na základě proběhlé diskuze.

Národní konvent o Evropské unii představuje diskuzní platformu, která je stálým místem pro debatu o evropských otázkách v ČR.

Projekt, koordinovaný na půdě Úřadu vlády České republiky, propojuje zástupce vlády, obou komor Parlamentu ČR a Evropského parlamentu, odbornou veřejnost, neziskový sektor a sociální partnery a další zainteresované aktéry.

Více o Národním konventu najdete na internetových stránkách www.narodnikonvent.cz Twitteru [@KonventEU](https://twitter.com/KonventEU) a instagramovém profilu [@narodnikonvent](https://www.instagram.com/narodnikonvent)..